

İstanbul Sanayi Odası

İSO, “Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2018” araştırmasını açıkladı

İstanbul Sanayi Odası’nın (İSO) yarım asrı deviren ve sanayi sektörünün en değerli verilerini oluşturan “Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu” araştırmasına göre 2018 yılının zirvesinde 79 milyar TL’lik üretimden satışları ile yine TÜPRAŞ yer aldı. Listede Ford Otomotiv 31 milyar TL’lik üretimden satışlarıyla ikinciliğini, Toyota Otomotiv de 23,6 milyar TL üretimden satışlarıyla üçüncülüğünü korudu.

İSO 500 kuruluşlarının ihracatta kaydettiği yüzde 11’lik artışın yanında, yaratılan katma değerde yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin payının ve Ar-Ge yapan firmaların sayısının artması umut verici oldu. İSO 500 şirketlerinin finansman maliyetlerinin ise önceki yıllarda olduğu gibi sorun olmaya devam ettiği görüldü.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan: “Türk sanayisi en zor şartlarda dahi kendi ana faaliyetinde sahip olduğu birikim ve dayanıklılık gücüyle üretimini başarıyla sürdürüyor. Üretim ekonomisinin ve ona verilen desteğin her geçen gün daha da nitelikli bir konuma gelmesiyle finansal tablolaradaki görüntü de orta vadede pozitive dönecektir.”

İstanbul Sanayi Odası’nın (İSO) 1968 yılından bu yana aralıksız gerçekleştirdiği ve sektör için en değerli verileri oluşturan “Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2018” araştırmasının sonuçları açıklandı. Düzenlenen basın toplantısında İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan tarafından açıklanan “Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu” araştırmasına göre, 2018 yılında da en fazla ihracat yapan ilk üç kuruluş otomotiv sektörü firmalarından oluştu. Buna göre 2018 yılında sanayinin zirvesinde 79 milyar TL’lik üretimden satışları ile yine TÜPRAŞ yer aldı. Listede Ford Otomotiv 31 milyar TL’lik üretimden satışlarıyla ikinciliğini, Toyota Otomotiv de 23,6 milyar TL üretimden satışlarıyla üçüncülüğünü korudu.

Sanayi sektörü başta olmak üzere Türkiye ekonomisinin büyümesinden yatırım iklimine, ihracatından finansmana kadar birçok alandan bilgiler içeren araştırmaya göre, Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu’nun 2017 yılında 652,7 milyar TL olan üretimden net satışları 2018 yılında yüzde 34,5 gibi yüksek bir büyüme performansı ile 878 milyar TL’ye çıktı. Bu hızlı büyümede, fiyat artışlarının yanı sıra döviz kurlarındaki yükselmenin ihracat gelirlerinde yarattığı artış da belirleyici rol oynadı. Üretimden satışlarda 2018 yılında da reel büyüme

eğilimi devam etmekle birlikte yüzde 11,8'e geriledi ve 2017 yılında yüzde 19 olan reel büyümenin altında kaldı.

İlk 50'de yer alan kuruluşların toplam üretimden satışlar içinden aldığı pay 2017 yılında yüzde 50,2 iken 2018 yılında yüzde 50,6'ya yükseldi. Bu artış, ilk 50 kuruluşun üretimden satışlarının diğer 450 kuruluşun üretimden satışlarından bir ölçüde hızlı büyüdüğünü gösterdi. İSO 500'ün faaliyet karı oranı 2018 yılında 1,3 puan iyileşerek yüzde 10,9'a yükseldi.

Toplam faaliyet karı mutlak büyüklüğü 2017 yılında 70,6 milyar TL iken 2018'de yüzde 52,7 artışla 107,8 milyar TL seviyesinde gerçekleşti. Faaliyet karlarındaki artış, satış maliyetlerinin ve faaliyet giderlerinin net satışlara göre daha düşük hızda artmış olmasından kaynaklandı.

“En zor şartlarda üretimi başarıyla sürdürüyoruz”

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, İSO 500 araştırmasının tüm ekonominin en güçlü check-up neticesini veren, sanayinin kılcal damarlarına kadar inen bir nevi sağlık testi olduğunu vurguladı. Bahçivan “Bu tablo karşısında tespitlerimiz şudur; Türk sanayisi en zor şartlarda dahi kendi ana faaliyetinde erişmiş olduğu birikim ve dayanıklılık gücüyle üretimini başarıyla sürdürüyor. Bu başarının temelinde, dünyanın dört bir yanına ihracat yapabilme becerisini göstermesi yatıyor. Sanayici bu becerisiyle farklı farklı sektörlerde uluslararası rakiplerine karşı mücadele gücünü her geçen gün biraz daha arttırıyor. Bu global rekabette maalesef elimizdeki finans imkanlarımızın eşit şartlarda olmadığı düşünülürse, bu başarının önemi, değeri ve anlamı daha iyi anlaşılacaktır. Üretim ekonomisinin ve ona verilen desteğin her geçen gün daha da nitelikli bir konuma gelmesiyle biz inanıyoruz ki, bugün özellikle finansal tablolarda canımızı sıkın görüntü de orta vadede pozitifte dönecektir” dedi.

“Katma değerde yüksek teknolojinin payının artması umut verici”

İSO 500-2018 yılı araştırmasının ortaya koyduğu önemli sonuçlardan birinin, sanayinin teknoloji yoğunluğuna ilişkin veriler olduğuna dikkat çeken Bahçivan “Yaratılan katma değer içinde yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler payı yüzde 3,6'dan 2018'de yüzde 5,3'e çıktı. Bunu çok değerli ve anlamlı buluyoruz. Sanayimizin yüksek katma değerli ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerle dönüşüm ihtiyacı sürmekle birlikte, bu veriler bize gelecek için umut verici. Ar-Ge yapan firmaların sayısı, bu veriyi ölçmeye başladığımızdan bu yana en yüksek seviye olan 276 kuruluşa ulaştı” dedi.

“İhracat önemli bir ön koşul haline geldi”

Araştırmaya göre İSO 500'ün ihracatı 2018 yılında yüzde 11,3 artışla 71,8 milyar dolar oldu. Böylece İSO 500'ün ihracatı, yüzde 7 olan Türkiye ve sanayi ihracatının üzerinde arttı. Bu performansa bağlı olarak İSO 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı da yüzde 44,5'e yükseldi. Erdal Bahçivan “İSO 500 kapsamındaki sevindirici gelişmelerden biri de ihracat yapan firma sayısındaki artış eğilimi. Bundan 30 yıl önce ihracat yapan firma sayısı 398 iken, son yıllarda 450'ler bandını aşarak 2018'de 464'e çıktı. Bu da gösteriyor ki, İSO 500'de yer almak için ihracat yapmak önemli bir ön koşul” dedi.

“Finansman sıkıntısı öz kaynak dengesini bozuyor”

Araştırmanın sadece sanayicinin değil herkesin üzerinde düşünmesi gereken olumsuz göstergeleri olduğunu da vurgulayan Bahçivan, şöyle konuştu: “Bu sonuçlardan biri de yılların birikimine dayalı olan ve her yıl katlanarak büyüyen finansman giderlerindeki artış. İSO 500 araştırması bir kez daha ortaya koymaktadır ki sanayi sektörümüz, esas faaliyetlerinde, satışlarında ve esas faaliyetlerindeki karlılıkta, 2018 gibi zorlu bir senenin içinden geçmesine karşın başarılı bir performans gösterdi. Ama bu performans, mali tablolara yansıyan finansman maliyetleriyle baş edemedi. Maalesef finansmanın mali tablolarda yarattığı tahribat, esas faaliyetlerde ne kadar başarılı olunursa olunsun, bunun sürdürülebilir olmadığını ortaya koyuyor. Çünkü sadece bir yılın değil uzun yılların bir sorunu olan bu

finansman tahribatı, öz kaynak dengesini bozmakta, sanayicinin kaliteli finansman kaynaklarına erişimini zorlu hale getirmektedir.”

FAVÖK büyüklüğü yüzde 48 arttı

Araştırmadaki temel göstergelere göre FAVÖK büyüklüğü 2018 yılında yüzde 48 artarak 94,7 milyar TL’den 140,2 milyar TL’ye yükseldi. Böylece firmalar son altı yılın en yüksek FAVÖK artışını gerçekleştirdi. Vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamı yüzde 19,7 artarak 53 milyar TL’den 63,5 milyar TL’ye yükseldi. FAVÖK’te reel olarak yüzde 23 gibi yüksek bir artış sağlanırken, vergi öncesi dönem kar ve zarar toplamı reel olarak 0,5 azaldı.

Faaliyet karı 107,8 milyar TL

2018 yılında 500 Büyük şirket 107,8 milyar TL’lik faaliyet karı elde etti. Diğer faaliyetlerden olağan gelir ve karlar 270 milyar TL, diğer faaliyetlerden olağan gider ve zararlar ise 214,2 milyar TL olarak gerçekleşti. Bu iki kalem arasındaki fark alındığında 55,8 milyar TL’lik üretim faaliyet dışı net gelir elde edildi. Bunun 31,5 milyar TL’sini net kambiyo karları oluşturdu. Kalan 24,3 milyar TL ise faiz, iştirak, temettü gelirleri gibi pek çok kalemi içerdi. Erdal Bahçivan, “Verdiğimiz rakamlar kümülatif büyüklükler olup firmalar arasında sektör farklılıklarından dolayı ayrışmalar söz konusudur. Bazı firmalar çok yüksek kambiyo karı yazarken, bazıları ise çok yüksek kambiyo zararları ile karşı karşıya kaldı” dedi.

Finansman giderleri yükseldi

İSO 500’ün finansman giderlerinin faaliyet karı içindeki payı yüzde 49,8’den yüzde 88,9’a yükseldi. 2018 yılının ikinci yarısında hem mali borçlardaki hem de finansman maliyetlerindeki artışlar sanayi firmalarının finansman giderlerinde sıçramaya neden oldu. Yani finansman giderleri sanayi firmalarının karlılıklarında temel belirleyici olmayı 2018 yılında da sürdürdü. İSO 500, 2018 yılında ani yaşanan finansal dalgalanma ve şokların yükselttiği finansman maliyetleri ile karşılaştı.

Yılın ikinci yarısındaki faiz oranları artışı ve TL’deki değer kaybına bağlı olarak enflasyondaki artışlar, İSO 500 için olumsuz mali koşullar yarattı.

Borçların payı yüzde 67 oldu

İSO 500’de faaliyetlerin finansmanında 2017 yılında yüzde 62,9’a kadar yükselen borçların payı, 2018 yılında 4,1 puan daha artarak yüzde 67’ye yükseldi. Öz kaynakların payı ise yüzde 37,1’den yüzde 33’ye geriledi. Bu oranlar tarihsel olarak en olumsuz kaynak yapısına işaret etti. Bahçivan “İSO 500’de borçların payının artmasının önemli bir nedeni de döviz kurlarındaki artışlar oldu. Sanayi kuruluşlarının döviz cinsi borçlarının TL karşılıklarının döviz kurlarındaki artışlar nedeniyle şişmesi de borçların payını artırıyor. Net bir kullanım olmasa dahi borç kalemi yükseliyor. 2018 yılında döviz kurlarındaki artışın bu etkisi çok daha fazla hissedildi” dedi.

Mali borçların artmaya devam etti

Geçen yıla göre artış hızını ikiye katlayarak reel olarak büyüme eğilimini sürdüren mali borçlar, yüzde 35,3 artış göstererek 242,9 milyar TL’den 328,6 milyar TL’ye yükseldi. Kısa vadeli mali borçlar da 2018 yılında yüzde 46,3 oranında artarak 101,8 milyar TL’den 149 milyar TL’ye yükseldi. Kısa vadeli mali borçların toplam mali borçlar içindeki payı yüzde 45,3’e çıktı.

Devreden KDV yüzde 35,6 arttı

İSO 500’de sanayicinin üzerindeki devreden KDV yükü bir önceki yıla göre yüzde 35,6 gibi ciddi bir oranda artarak 9,7 milyar TL’ye çıktı. Toplam aktifler içinde yüksek olan dönen

varlıklar, işletme sermayesi yönetimi açısından olumlu olsa da duran varlıkların payındaki gerileme, kuruluşların sabit kıymet yatırımlarının, bir başka deyişle üretken makine ve teçhizat yatırımlarının zayıfladığını gösterdi. İSO 500’de duran varlıkların toplam varlıklar içindeki payı 2015 yılında yüzde 46,3’e yükseldikten sonra, yıldan yıla gerileyerek 2018’de yüzde 38,8’e geriledi. Kar eden kuruluş sayısı da 422’den 381’e düşerken, zarar eden kuruluş sayısı ise 78’den 119’a yükseldi.

Teknoloji ve Ar-Ge’de yükselme dönemi

Yaratılan katma değer itibarıyla en yüksek payı yüzde 37,5 ile düşük teknoloji yoğunluklu sanayiler alırken, orta-düşük teknoloji yoğunluklu sanayilerin payı 4,9 puan azalarak yüzde 35 oldu. Araştırmada sevindirici gelişme; orta-yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payının 2017 yılında yüzde 20,2 iken 2018 yılında yüzde 22,2’ye yükselmiş olması oldu. Yine yüksek teknoloji yoğunluklu sanayiler grubunun payı da yüzde 3,6’dan 2018 yılında yüzde 5,3’e çıktı. Orta yüksek ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerdeki firmaların yarattığı katma değer payı ise yüzde 23,8’den 2018 yılında yüzde 27,5’e yükseldi.

Ar-Ge yapan firma sayısı da 2018 yılında 276’ya yükseldi. Böylece firma sayısı 2012 yılından bu yana en yüksek seviyeye ulaştı. Ar-Ge harcamaları da yüzde 10,5 oranında artarak 3,8 milyar TL’ye yükseldi. Bahçıvan “Türkiye’de sanayinin yüksek katma değerli ve yüksek teknoloji yoğunluklu sektörlerle dönüşüm ihtiyacı sürmekle birlikte, yüksek teknoloji yoğunluklu sanayilerin payında ilk kez hissedilir bir artış yaşanması, bu yılki araştırmamızın ortaya çıkardığı en çarpıcı sonuçlardan biri oldu. Bu artışın özellikle son yıllarda büyük bir atılım gösteren savunma ve havacılık sanayi sektörlerinden kaynaklandı” dedi.

İstihdam yüzde 2,4 arttı

İSO 500’ün istihdamı geçen yıl yüzde 2,4 artarken, ödenen maaş ve ücretlerdeki artış da yüzde 20,2 olarak gerçekleşti. İSO 500 içinde yer alan yabancı sermaye paylı kuruluşların sayısı da 2018 yılında 2 adet arttı ve 117’ye yükseldi.

İSO Türkiye’nin 500 Büyük Kuruluşu -2018 (İlk 10-Üretimden Satışlara göre)

- 1-Tüpraş
- 2-Ford Otomotiv
- 3-Toyota Otomotiv
- 4-Oyak-Renault
- 5-Tofaş
- 6-Arçelik
- 7-İskenderun Demir ve Çelik
- 8-Ereğli Demir ve Çelik
- 9-İçdaş Çelik
- 10-Hyundai Assan